

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

JEGYZŐKÖNYV

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 2013. ÁPRILIS 23-I TELJES ÜLÉSÉN TARTOTT
SZEMÉLYES MEGHALLGATÁSRÓL

IV/2777-37/2012.

2013. április 23.

Jelen vannak:

dr. Paczolay Péter, az Alkotmánybíróság elnöke

dr. Balogh Elemér, alkotmánybíró

dr. Balsai István, alkotmánybíró

dr. Bragyova András, alkotmánybíró

dr. Dienes-Oehm Egon, alkotmánybíró

dr. Juhász Imre, alkotmánybíró

dr. Kiss László, alkotmánybíró

dr. Kovács Péter, alkotmánybíró

dr. Lenkovics Barnabás, alkotmánybíró

dr. Lévy Miklós, alkotmánybíró

dr. Pokol Béla, alkotmánybíró

dr. Salamon László, alkotmánybíró

dr. Stumpf István, alkotmánybíró

dr. Szívós Mária, alkotmánybíró

dr. Handó Tünde, az Országos Bírósági Hivatal elnöke

dr. Tóth Áron, az Országos Bírósági Hivatal munkatársa

dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtitkára

Dr. Handó Tündének, az Országos Bírósági Hivatal elnökének személyes meghallgatása a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 62. , 63. és 64. §-a és a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 20/A. §-a, valamint a 22/2012. (II. 16.) OBHE határozata alaptörvény-ellenességének és nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló alkotmányjogi panasz tárgyában **(IV/2777/2012.)**

*Előadó alkotmánybíró: **dr. Kovács Péter***

A személyes meghallgatásra az Alkotmánybíróság teljes ülési tárgyalójában került sor, 2013. április 23-án, kedden. A személyes meghallgatás 11 óra 5 perckor kezdődött.

Paczolay Péter elnök köszöntötte a teljes ülésen Handó Tündét, az Országos Bírósági Hivatal (OBH) elnökét. Bejelentette, hogy Szalay Péter alkotmánybíró nincs jelen a személyes meghallgatáson, mert az ügy első tárgyalásán bejelentette, hogy a jogi képviselők személyére tekintettel elfogult, és nem vesz részt az ügy tárgyalásában. Paczolay Péter elnök ezt követően felkérte Kovács Péter előadó alkotmánybíró, hogy röviden ismertesse az ügyet.

Kovács Péter előadó alkotmánybíró röviden ismertette az ügyet.

Paczolay Péter elnök mielőtt átadta volna a szót Handó Tünde elnök asszonynak, emlékeztetett rá, hogy az Elnök Asszony előzetesen írásban is kifejtette már néhány kérdésben a véleményét (az írásbeli vélemény a jegyzőkönyv melléklete). Ezt a teljes ülés tagjai kézhez kapták, ezért az ebben foglaltakat a jelen meghallgatáson nem kell ismételtén elmondania. Tájékoztatatta Handó Tünde elnök asszonyt, hogy a teljes ülésről az Alkotmánybíróság Ügyrendje szerint hangfelvétel készül, mely az Ügyrend 14. § (3) bekezdése alapján 10 évig nem nyilvános. A meghallgatás jegyzőkönyvét azonban – kivéve az esetleges személyes adatokat – hozzáférhetővé fogja az Alkotmánybíróság Hivatala tenni az Alkotmánybíróság honlapján. Ezt követően átadta Handó Tündének a szót. Kérte, hogy fejtse ki

álláspontját, illetve válaszoljon az Alkotmánybíróság által részére írásban előzetesen megküldött kérdéseire. Ezt követően az elnök, az előadó alkotmánybíró és a teljes ülés tagjai esetleges kérdéseire kerül sor.

Handó Tünde elnök asszony megköszönte a személyes meghallgatás lehetőségét. Álláspontját az alábbi tárgykörökhöz kapcsolódva fejtette ki.

A befogadhatóságról

A tárgyi ügyek befogadhatóságával kapcsolatosan megjegyezte, hogy véleménye szerint az OBH elnöki döntése nem olyan érdemi bírói döntés, amely alapja lehetne akár az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti, akár az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasznak.

Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti, „rég típusú” alkotmányjogi panaszt illetően az Alkotmánybíróság azon gyakorlatára hivatkozott, hogy a perben eljáró bíró által alkalmazott, alkotmányellenes jogszabályt csak az adott („egyedi ügyben folytatott bírósági eljárás”) eljárást befejező, jogerős bírósági határozat kapcsán lehet megtámadni alapjogi sérelemre hivatkozva. Az Abtv. 27. §-a értelmében „bírói döntés”, illetve „az ügy érdemében hozott döntés vagy az eljárást befejező egyéb döntés” alaptörvény-ellenessége lehet tárgya a „valódi” alkotmányjogi panasz eljárásnak.

A panaszokkal érintett ügyek büntetőügyek, a büntetőeljárás érdemi kérdése pedig az, hogy a vád tárgyává tett cselekményt a vádlott követte-e el vagy sem, vagyis megállapítható-e a vádlott bűnössége. A büntetőeljárásban tehát érdemi bírói döntésnek a bíróság azon határozata tekinthető, amelyben a bíróság a vádlott büntetőjogi felelősségével kapcsolatban foglal állást.

Az OBH elnökének ügyáthelyezéssel kapcsolatos döntése tehát nem érdemi, sőt még csak nem is bírói döntés. A bíróság kijelöléséről rendelkező határozatában az OBH elnöke nem mint bíró dönt a vonatkozó eljárási kódexek alapján az ügyben illetékes bíróság kijelöléséről, hanem igazgatási jellegű döntést

hoz a Bszi. alapján. Az pedig, hogy az ügyben melyik – egyébként hatáskörrel rendelkező – bíróság jár el, nem tekinthető a bírósági eljárás érdemi kérdésének.

Az eljárások elhúzódsáról

Néhány héttel ezelőtt jelent meg az Európai Bizottság Igazságügyi Eredménytáblája, amelyben a civilisztikai és közigazgatási peres eljárások tartamát illetően Magyarország előkelő helyen szerepelt. Tudvalevő azonban, hogy a jónak tekinthető átlagos szám mögött jelentős különbségek vannak az egyes bíróságokon folyó ügyek pertartamát, az éven túl elhúzódó ügyek számát és arányát tekintve.

Hasonlóképpen van ez a büntető ügyekben is. A 2012. évben a törvényszéki elsőfokú büntetőügyek 64 %-a egy éven belül befejeződik és csak 8%-a tart 3 évnél tovább. Ha az a kérdés, hogy az ügyhátralékban, vagyis a folyamatban maradt ügyek között az elhúzódó perek milyen arányban vannak jelen a Fővárosi Törvényszéken, az látható, hogy a három évnél hosszabb ideje folyamatban lévő ügyek majdnem 40%-a (136-ból 50) a Fővárosi Törvényszéken van folyamatban. A fővárosban nemcsak a folyamatban lévő ügyek száma, hanem ezen belül a kiemelt ügyek aránya is magas (41%). Az, hogy az elhúzódó büntetőügyek túlnyomó többsége a Fővárosi Törvényszéken van folyamatban, utal arra, hogy a fővárosban zajló perek között nagyobb arányban vannak jelen ún. „megaügyek”, illetve különösen bonyolult megítélésű perek. Ez a magas arány ugyanakkor meghatározza az érkező ügyek tartamát is, hiszen a bíró előtt görgetett ügyhátralék akkor is megpecsételi az érkező ügyek várható tartamát, ha az érkezett ügyek egy bíróra jutó aránya átlagos, vagy alig magasabb, mint az országos átlag.

A Fővárosi Törvényszék elnöke az indítványaiban részletes adatokat és elemzést szolgáltatott az érintett ügyszakok leterheltségére vonatkozóan. A kijelöléssel érintett időszakban a Fővárosi Törvényszéken 316 soron kívül tárgyalandó büntetőügy, ezen belül 230 kiemelt jelentőségű büntetőügy volt folyamatban. Mivel a kiemelt jelentőségű ügyekre még szigorúbb soronkívüliségi

szabályok vonatkoznak, ezért az ilyen ügyek folyamatos intézése egyidejűleg a többi ügy „hátrasorolását” eredményezi.

A 2012. évi adatok szerint egy bíró kezén éves átlagban 30,43 db folyamatos ügy volt, míg ez a szám pl. a Kecskeméti Törvényszéken 11,23 db ügy. A Fővárosi Törvényszéken 40%-os, a Kecskeméti Törvényszéken pedig 36%-os kiemelt ügy-aránnyal számolva ez azt jelenti, hogy a fővárosban az egy bíró kezén lévő 36 ügyből 14,5 kiemelt ügy volt, míg egy kecskeméti bírónál 18-ból 6,5 ilyen ügyet jelent. Kimondva is érzékelhető a különbség. Mit jelent ez a perek tartamát illetően? A Kecskeméti Törvényszéken az ügyek 52%-át 6 hónapon belül befejezik, ez az arány a fővárosban 28%. Az egy éven belüli befejezést tekintve a fővárosi arány 52%, míg a kecskeméti 79%.

Mind az elmúlt 10 év átlagában, mind a kijelölést megelőző évet tekintve a Fővárosi Törvényszék leterheltsége kiemelkedő. A mellékelt ábrák szerint az egyes bíróságok között a folyamatban lévő ügyek számát tekintve büntető ügyszakban ötszörös, civilisztikai ügyszakban akár hétszeres különbség is lehet. Ez a probléma a rendszerváltás utáni bírósági igazgatási rendszer mindenkorai legsúlyosabb megoldandó problémájává vált.

Az állampolgárok érdeke, hogy a vitás jogviszonyok bírósági rendezésére ésszerű időn belül sor kerüljön. Vannak azonban olyan ügyek – a nagy pertárgyértéket képviselő kiemelt jelentőségű civilisztikai ügyek lehetnek például ilyenek – amelyek esetében nemzetgazdasági érdek is fűződik ahhoz, hogy az eljárások ne húzódjanak el. A már peresített igények esetén pedig olyan függő jogi helyzet alakul ki, amelynek elhúzódását mindenképpen el kell kerülni.

A mellékelt statisztikai táblázatokból (a táblázatok a jegyzőkönyv mellékletei) jól látható, milyen nagy különbségek vannak az egyes bíróságok leterheltsége között. Ez azt jelenti, hogy míg az ország egyes régióiban egy másodfokú polgári ügy tárgyalását az ügy érkezésétől számított 2 hónapon belüli időpontra ki tudják tűzni, addig a fővárosban erre akár egy évet is várni kellett. Ez a helyzet sérti a bírósághoz forduló ügyfelek jogegyenlőségét, mert pusztán annál a

tényél fogva, hogy a per melyik bíróság illetékességébe tartozik, egyesek jóval hosszabb eljárásokra számíthatnak.

A mindennapi életvitel szempontjából is hátrányos következményekkel jár, ha valaki büntetőeljárás hatálya alatt áll. Éppen ezért a Legfelsőbb Bíróság 56/2007. számú BK véleményének III/10. pontja szerint a büntetés kiszabása során enyhítő körülmény, ha a bűncselekmény elkövetésétől hosszabb idő telt el, illetve enyhítő körülmény az is, ha az elkövető hosszabb ideig állt a büntetőeljárás súlya alatt. Már csak ezért is törekedni kell arra, hogy a büntetőeljárások bírósági szakasza a lehető legrövidebb időn belül fejeződjön be. A Kúria is ezt emelte ki egyik határozatában, mint a másik bíróság kijelölésének egyik célját: „a vádlottak Alaptörvényben biztosított azon jogainak érvényre juttatását jelentheti, hogy belátható, ésszerű időn belül bizonyítást nyerhet ártatlanságuk avagy bűnösségük.” (Kúria Kpkf.37.584/2012/2.)

A Ptk. 2. § (3) bekezdése alapján, ha a bíróság nem tartja be az ésszerű időn belül történő elbírálásra vonatkozó kötelezettségét, a fél – az alapvető jogait ért sérelemre hivatkozással – méltányos elégtételt biztosító kártérítésre tarthat igényt, feltéve, hogy a sérelem a jogorvoslati eljárásban nem orvosolható. A 2012-es évben a bíróságok 13 ügyben 19 millió forintot ítélték meg kártérítésként ilyen okból a feleknek.

Magyarország ellen összesen 100 ítélet született az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikkében foglalt „ésszerű időn belüli tárgyaláshoz” való jog megsértése tárgyában. Ebből 94 esetben megállapította a bíróság az EJEE 6. cikkének megsértését, az eljárások elhúzódása miatt az állam ez idáig mindösszesen 720 millió forint kártérítést fizetett.

Megoldások az aránytalanság felszámolására

Ez a helyzet nem egyik napról a másikra alakult ki, ezért megoldani sem lehet egyik napról a másikra. Az elmúlt évtizedben számos kísérletet tettek az aránytalanság felszámolására, az időszerűség biztosítására: jogszabály-módosítás kezdeményezése, fokozott igazgatási ellenőrzés, a bírósági titkárok és ügyintézők jogkörének bővítése, a bírói létszám arányosabb elosztása. Utóbbi illetően azonban radikális változások nem történtek, nem történhettek.

A gyorsan érzékelhető megoldásnak két módja van: vagy a bírókat rendelik oda, ahol az ügyek vannak, vagy az ügyeket oda, ahol a bírók vannak. Előbbi a bírók kirendelésével, utóbbi az ügyek áthelyezésével történhet.

E segítő megoldások közül említette az OIT 2004-2005 években folytatott azon gyakorlatát, hogy a Fővárosi Bíróság – elsősorban másodfokú büntető peres – ügyszámra meghatározott ügyek tárgyalására a Szegedi, a Debreceni és a Pécsi Ítéltábla bíráit „rendelték ki”. Ha úgy tetszik, már itt is ügyek áthelyezéséről volt szó, lévén darabszámra meghatározott ügyek tárgyalására rendelték ki az ítéltáblákat és a tárgyalásokat, a nyilvános üléseket nem Budapesten, hanem az ítéltábla székhelyén tartották.

Ideiglenes enyhítést célzott az OIT 144/2008. határozata is, amely ideiglenesen többlet-álláshelyeket létesített a Fővárosi és a Pest Megyei Bíróságon, azonban a problémát egy ilyen célzottan ideiglenes megoldás sem oldhatja meg.

Az ügyek áthelyezésére vonatkozóan nemzetközi példák is vannak, Olaszországban, Hollandiában, Litvániában, Németországban is létezik hasonló megoldás.

Ügyáthelyezés 2011-ben

Ezeket az anomáliákat látva maga az OIT volt az, amely felvetette az ügyek áthelyezésének törvényi szabályozásának lehetőségét, melynek eredményeképp született meg az egyes törvényeknek a bíróságok hatékony működését és a bírósági eljárások gyorsítását szolgáló módosításáról szóló 2010. évi CLXXXIII.

törvény. Ennek megfelelően módosult a Be. és Pp., és az ügyek áthelyezésének jogszabályi lehetősége 2011. január 7-étől biztosított.

Az akkori szabályozás szerint a kezdeményezők köre azonos volt a mostanival – a megyei bíróságok és ítélőtáblák elnökei – az OIT elnöke (aki egyben a Legfelsőbb Bíróság elnöke is volt) pedig egyetértése esetén a Legfelsőbb Bíróság felé előterjesztést tett az ügy áthelyezésre. Sem az Alkotmány, sem az említett törvényeknél alacsonyabb szintű norma vagy belső szabály nem rendelkezett az ügyáthelyezés mikéntjéről.

Ügyáthelyezésre előterjesztést az OIT elnöke a 2011-es évben 13 ügy vonatkozásában tett, a Legfelsőbb Bíróság pedig – formális, érdemi indokolást nem tartalmazó határozattal – valamennyi esetben kijelölte az indítványban megjelölt bíróságot.

Ügyáthelyezés 2012-ben

Az ügyáthelyezés szabályozása a korábbiakhoz képest 2012-ben sem változott érdemben:

- valamely ügy vagy ügyek meghatározott csoportjának elbírálása a bíróság rendkívüli és aránytalan munkaterhe miatt nem biztosítható és a kijelölés nem jár a kijelölt bíróság aránytalan megterhelésével,
- az indítványt kizárólag az adott bíróság elnöke teheti meg,
- az indítványt kizárólag újonnan érkezett ügyekben terjeszthetik elő,
- az indítványt indokolnia kell az előterjesztőnek,
- a hivatal vizsgálja az indokolásban leírt tények, adatok valóságát,
- a kijelölhető bíróságok köre a statisztikai adatok alapján határozható meg és az ő nyilatkozatuk is mérlegelés alapjául szolgál.

Az érintett ügyfelek jogorvoslati lehetősége annyiban volt biztosított, hogy az ügyben kijelölt bíróság vagy a bíróságon belül kijelölt bíróval szemben kizárási indítványt terjeszthettek elő, amennyiben az elfogulatlansággal kapcsolatban

kétség merül fel. Végso soron pedig az ügyben hozott érdemi bírói döntéssel szemben valódi alkotmányjogi panasznak lehet helye.

Az OBH elnöke 2012. január első hetében szembesült a belső szabályok teljes hiányával, és a Kúria, a Fővárosi Ítéltábla és a Fővárosi Törvényszék kollégiumvezetőinek közreműködésével a 2011-es évi gyakorlat áttekintésével megfogalmazásra került egy ajánlás, ami az ügymenetre részletes szabályokat állapított meg.

Kiemelte, hogy bár ez az ajánlás csak a jelen eljárásban érintett ügyekben megszületett határozatokat követően került közzétételre, azonban a megküldött iratokból is látható, hogy az ebben foglaltak már ezen eljárások során is maradéktalanul érvényesültek.

Ilyen részletszabályok kidolgozása pedig nem lett volna kötelezettsége az OBH elnökének, lévén az intézmény ezen szabályok nélkül is működött 2011-ben, azonban garanciális szempontból ezt szükségesnek tartotta, ezen túlmenően a gyakorlatban számos garanciális elem is meghonosodott (pl. a Kúria illetékes kollégiumvezetőjével történő egyeztetés a kijelölhető bíróság tekintetében, iratbetekintés biztosítása az érintett ügyfelek részére a jogorvoslati joguk gyakorlása előtt).

2012. július 17-étől módosultak a jogszabályok. Kibővült a Kúria előtti fellebbezési lehetőséggel, és az OBT pedig törvényi felhatalmazást kapott az ügyáthelyezés elveinek a meghatározására. Már ezt megelőzően a tényleges gyakorlatról beszámolt az OBT-nek és a jogszabály módosítása előtt kérte ilyen fajta elvek meghatározását.

Az OBH elnöki ajánlással kapcsolatban az OBT legutóbb 2012. augusztusában foglalt állást és a 36/2012. számú határozatában úgy rendelkezett, hogy az ajánlásban foglaltakat tekinti az OBT által elfogadott elveknek.

A szeptemberi OBT ülésen megszületett az 58/2012. OBT határozat az eljáró bíróság kijelölésénél figyelembe veendő elvekről. Ezek azonban ténylegesen nem csupán elvek voltak, hanem objektív mércét (statisztikai adatokat megjelölve) is adtak az ügyáthelyezésre vonatkozóan.

Erre tekintettel pedig az OBH elnöke a bíróságokkal történt egyeztetést követően megalkotta az ügyek áthelyezésének eljárási rendjét meghatározó 27/2012. számú OBH szabályzatot.

2012-ben összesen 42 ügy áthelyezésére került sor, ezek közül 41 esetben a Fővárosi Törvényszékről, míg 1 esetben Fővárosi Ítéltábláról került áthelyezésre az ügy.

A mellékelt ábrán látható, hogy a Fővárosi Törvényszékről áthelyezett ügyek túlnyomó többsége (33) civilisztikai ügyszakba tartozott, a kijelölés pedig 11 törvényszéket érintett, és az ügyek közül már 21 befejeződött.

Az OBH elnöke az ügyek áthelyezésével kapcsolatos gyakorlatáról beszámolt az OBT részére. Ez a beszámoló a bíróságok honlapján is olvasható.

A bíróságok közötti ügyteher különbség azonban nem elsősorban a bíróságok problémája, hanem azoké az ügyfeleké, akiknek konkrét alapjogsérelmet okoznak az ebből fakadó késedelmek. Ennek kapcsán maga a Kúria mutatott rá az egyik, az OBH elnökének bíróságot kijelölő határozata elleni fellebbezési eljárásban arra, hogy „a kisebb ügyteher mellett dolgozó Törvényszék kijelölése a vádlottak Alaptörvényben biztosított azon jogainak érvényre juttatását jelentheti, hogy belátható, ésszerű időn belül bizonyítást nyerhet ártatlanságuk avagy bűnösségük”.

Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése ugyanis előírja, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

Válaszok az Alkotmánybíróság által előzetesen írásban megküldött kérdésekre

1. A jogalkotó által választott megoldás, az „ügyáthelyezés” mennyiben tudja rövidíteni az eljárás időtartamát?

– a 2012-ben áthelyezett 42 ügynek a fele fejeződött be, ami ráadásul valamennyi esetben egy éven belüli befejezést is jelent. A még be nem fejeződött ügyekben is számos tárgyalási napot tartottak a bíróságok, például az egyik érintett ügyben 33 tárgyalási napot tartott a bíróság 2013. februárig.

2. Mennyi időbe tellett volna a Fővárosi Bíróságon, „rendes ügymenetben” és a Kecskeméti Törvényszék vezetőjének 2013. január 30-i becslése szerinti idő (ti. 2014 első felében várható az első fokú ítélet) reálisnak tűnik-e?

– az, hogy rendes ügymenetben meddig tartott volna az ügy tárgyalása, jól megbecsülhető. Az érintett ügyekben a Fővárosi Törvényszék indítványa szerint 2012. őszén tarthatták volna meg. Nyilvánvaló, hogy onnantól számítva nem tarthattak volna 33 tárgyalási napot az ügyben.

3. A függetlenség/pártatlanság ún. objektív tesztje szempontjából, hogyan értékeli az adott bíróság vezetőjének tényleges mozgásszabadságát a kijelölésben? Az Öntől kapott tájékoztatás szerint az elmúlt évben a 62. év betöltése miatti távozások a bírói testületből, valamint családi körülményekre (rövidesen várható gyermekszülés) illetve az ügyelosztási rend szerint figyelembe vehető bírának egyéb ügyekkel való leterheltsége miatt, a saját bíróságát illetően több bírósági vezető is abban az értelemben válaszolt, hogy alig van mozgásszabadsága.

– amennyiben a kérdés arra vonatkozik, hogy a már áthelyezett ügy bíróra kiosztása terén mekkora a bíróság elnökének döntési szabadsága, arra a válasz az, hogy pontosan ugyanakkora, mint a nem kijelöléssel oda érkező ügyekben.

4. Az ügyelosztási rend – amennyire az megállapítható a különböző bíróságok saját honlapjáról – nem teljesen azonos jellegű mindenütt. Vannak olyanok – igaz, ezek a jelen üggyel nem függenek össze és alapvetően kis létszámmal működő bíróságok – ahol még olyan megfogalmazások is szerepelnek, hogy „ifjúságvédelmi ügyeket elsődlegesen X bíró úr tárgyal”, „közlekedési ügyeket Z bíró”. A kis létszámú bíróságokkal – így az ügyáthelyezésre vonatkozó hatályos szabályozást figyelembe véve – valójában nem is lehet számolni, az ún. objektív tesztre figyelemmel?

– áthelyezésre kizárólag törvényszéki elsőfokú, illetve ítélőtáblai ügyek kerültek. Legyen bármilyen kis létszámú is egy törvényszék vagy ítélőtábla, sehol sem csupán egy bíró tárgyal egy adott ügyszakba tartozó ügyeket. Sőt, a legkisebb létszámú törvényszékeken az a jellemző, hogy a bírók első és másodfokú ügyeket egyaránt tárgyalnak, így az ügykiosztásnál az ügyszakba tartozó valamennyi bíró szóba jöhet.

5. Míg Elnök Asszony – hozzánk intézett leveléből (9. o.) kitűnően – láthatóan az automatikus/véletlenszerű szignálás híve, a tényleges bírósági vezetési gyakorlat úgy tűnik egyelőre még az, hogy a bíróság vezetője a szignálás előtt egyéb információk alapján dönt. Ezek döntően az ügy szempontjából a referádájuk szerinti számításba jövő bírák konkrét munkaterhéről szólnak, de az életpálya, illetve a személyes viszonyok alakulása (várható gyermekszülés, várható nyugdíj, elköltözés az országon belül, családi körülmények, stb.) is szerepet játszik. Mennyire, mikorra és milyen egyéb feltételek mellett tartja reálisnak, hogy valóban a véletlenszerű szignálás működhessen?

– az ügyelosztás, ügybeosztás sarkalatos törvényben szabályozott jogköre a bíróságok elnökeinek. Saját korábbi, bírósági elnöki gyakorlatára utalva elmondta, hogy számos, a törvényben nem szabályozott tényezőt kell figyelembe venni az ügy kiosztása során, például összefüggő ügyeket ugyanaz a bíró kaphatja, a hatályon kívül helyezett ügyet nem kaphatja ugyanaz a bíró.

Éppen az ügyáthelyezéssel kapcsolatban felmerült jelzések alapján észlelte azt, hogy ez a rendszer nem mindenhol van ilyen részletesen szabályozva, ezért az Integritási Munkacsoportnak egyik ez évi feladata, hogy egy módszertani ajánlást készítsenek el és a hivatal ezt elektronikus alkalmazással is igyekszik majd segíteni.

6. Elnök Asszonynak vannak-e információi a konkrét ügy vonatkozásában az ún. szubjektív teszt érvényesüléséről? A Kecskeméti Törvényszék vezetőjének szignálása révén az ügyet megkapó bíró személyével, pervezetési stílusával, ügyvezetési döntéseivel kapcsolatban – ismeretei szerint – volt-e kifogás a vádlottak, illetve a védelem részéről vagy „csak” a törvényes bíróhoz való jog problémáját exponáltak a tárgyalás legelején, illetve az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény átmeneti rendelkezéseit megsemmisítő 2012. decemberi határozata után?

– „hivatalból” nem követik nyomon az áthelyezett ügyeket, külön tájékoztatásra nem került sor. Tudomása szerint a jelen eljárásban érintett két ügy egyikében sem terjesztettek elő az arra jogosultak „elfogultsági kifogást”, vagyis nem kérték sem az eljáró bíró, sem a törvényszék kizárását. A sajtóban azt olvasom, hogy a bírók tárgyalásvezetésével elégedettek az ügyfelek.

7. Mivel a sajtóból is ismert, hogy az ügyben az Emberi Jogok Európai Bíróságán is több eljárást kezdeményeztek a panaszosok, közvetlenül, vagy a KIM-en keresztül megkeresték-e az EJEB-től a fentiekhez hasonló vagy azoktól különböző kérdésekkel? Ha igen, meg tudja-e osztani velünk a kérdéseket és azokra adott válaszait?

– az EJEB a KIM-et keresi meg az ilyen ügyekben történő adatszolgáltatás végett. Az OBH az OBT részére készített – és azóta a nyilvánosság számára is elérhető – anyag megküldésével adott tájékoztatást a KIM részére.

8. Elnök Asszony jogalkalmazó és nem jogalkotó, de figyelembe véve a tagadhatatlanul erősen kritikus nemzetközi értékelést, de lege ferenda javaslatai vannak-e?

– a parlament előtt van jelenleg a T/10593. számú törvényjavaslat. Az OBT ennek kapcsán először élt azzal a jogkörével, mely szerint jogszabály-módosításra maga is javaslatot tehet. E módosítási javaslat lényegében beemelné a jelenlegi OBT határozat és OBH elnöki szabályzat szempontrendszerét a jogszabályba.

9. Elnök Asszony az OBH vezetője és nem a Kúriáé: ugyanakkor mivel levelében (6. o.) hivatkozik a Legfelsőbb Bíróság 56/2007. számú BK véleményére és annak III/10 pontjára, ami a büntetékiszabás során az enyhítő körülmények között sorolja fel az elkövetéstől a felelősségre vonásig terjedő hosszabb időt illetve az elhúzódó büntetőeljárást, és ezzel összefüggésben érinti a büntetőper elhúzásának a védelem részéről gyakorolt taktikáját, nem gondolja-e úgy, hogy adott esetben a Kúria e BK vélemény újraciszolásával, kiegészítésével sokban segíthetne akkor, amikor a vádlott perelhúzására mutat vissza az eljárás elhúzódása?

– a kérdés a bírói gyakorlatot érinti, ezért valóban inkább a Kúriára tartozik. Azt viszont ki lehet jelenteni, hogy ahogyan az eljárás elhúzóadásának, úgy az eljárás elhúzásának is számos oka van.

10. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) hatályba lépését megelőzően volt-e arra példa, hogy az egyes eljárások időszerűségére, vagy az ügy összetettségére figyelemmel az adott ügyben (pl. cégügyek, és egyéb más ügyek) nem az eljárási törvény szerint illetékességgel, avagy hatáskörrel rendelkező bíróság járt el?

– amint arra korábban utalt, 2004-től kezdve az OIT határozata alapján a Pécsi, a Szegedi és a Debreceni Ítéltáblák bírái tárgyaltak egyes, a Fővárosi Bíróság illetékességébe tartozó ügyeket. Hasonló megoldással kívánta az OIT feldolgozni az Esztergomi Városi Bíróság és a Tatabányai Városi Bíróság ügyhátralékát is 1999-2000-ben, ekkor a Fővárosi Bíróság bírái kerültek oda kirendelésre. Hangsúlyozandó, hogy itt formálisan nem ügyek áthelyezésére,

hanem bírák kirendelésére került sor, azonban célját és praktikus lebonyolítását tekintve arról volt szó.

11. A Bszi. hatályba lépését megelőző tapasztalatok alapján az eljárási törvény szerint a főváros illetékességébe tartozó, és a fővárosi illetékességű bíróságok által lefolytatott, kiemeltnek minősített bűnügyek közül mennyit érintettek, vagy érintenek az eljárás időszerű befejezéséhez fűződő jog megsértése miatt a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bíróságán indult eljárások?

– erre a kérdésre az előző kérdésre adott válaszában válaszolt.

12. Az OBH elnökének a Bszi. 62. §-a alapján meghozott határozata, a bíróságot kijelölő döntése – az OBH elnökének önértelmezése, illetve a Kúriának a jogorvoslati eljárásokban kifejtett álláspontja szerint – igazgatási határozat.

Amennyiben a Bszi. 62. §-a alapján meghozott határozat igazgatási aktus, akkor miért kell a Kúriánál jogorvoslati jogot biztosítani ezekkel a határozatokkal szemben, hiszen az Alaptörvény szerint csak az érdemi döntésekkel szemben kell megadni a jogorvoslatihoz való jogot?

– hogy a Kúriánál miért kell jogorvoslatot biztosítani a határozatokkal szemben, a jogalkotónak szóló kérdés. Az OBH elnökeként jogalkalmazó, mindenkor a hatályos jogszabályok keretei között járhat el.

13. Az Alaptörvény új, 27. cikk (4) bekezdése két konjunktív feltételtől teszi függővé a Bszi. 62. §-a szerinti határozat meghozatalát. Az egyik az ésszerű időn belüli bírói döntéshez való alapjog érvényesülése, a másik a bíróságok kiegyensúlyozott ügyterhelése. Fogalmilag lehetséges-e, hogy egy igazgatási aktuson keresztül érvényesüljön a fenti alapjog? Elképzelhető-e olyan eset, amikor a két feltétel együttes érvényesülése mérlegelést tesz szükségessé, esetleg együttes érvényesülése lehetetlen? Ha igen, milyen alkotmányossági szempontok alapján végzi ezt a mérlegelést az OBH elnöke?

– nemcsak, hogy lehetséges, hanem szükséges, hogy az alapjog érvényesülését igazgatási aktusok is segítsék. Míg az ésszerű időben lezajló eljáráshoz fűződő jog közvetlenül jelenti az ügyfél érdekét, addig a kiegyensúlyozott ügyteher biztosítása közvetve szolgálja ugyanezt. Amint a korábbi példák kapcsán kiemelte, a bíróságok közötti ügyteher különbség nem elsősorban azért jelent problémát, mert az egyik bírónak több ügye van, mint a másiknak, hanem azért, mert ezáltal a leterheltebb bíróságokon az ügyfelek később juthatnak hozzá a bírói döntéshez. Ez sérti a bírósághoz való hozzáférés egyenlőségét.

Paczolay Péter elnök megköszönte a Handó Tünde elnök asszony által elmondottakat, valamint, hogy válaszolt az írásban feltett kérdésekre. Ezt követően előbb az előadó alkotmánybírónak, majd a teljes ülés tagjainak adta át a szót, hogy kérdéseket tegyenek fel.

Kovács Péter előadó alkotmánybíró megkérdezte, hogy az ügyész indítványa mennyiben köti az OBH elnökét az ügy áthelyezéséről hozott döntése során, ti. válaszlevelének 7. oldalán szerepelt a következő mondat: „A döntésnek objektív, számszerű ügyforgalmi adatokon, a kijelöléssel érintett bíróságok és büntetőügyekben a legfőbb ügyész véleményén kell alapulnia, amely feltételrendszer tehát kizárta – és jelenleg is kizárja – az önkényes döntés lehetőségét”.

Handó Tünde elnök asszony kifejtette, hogy az ügyész indítványa nem köti az OBH elnökét, és az abban foglaltakon kívül figyelembe kell venni a bíróságok véleményét, a statisztikai adatokat és a földrajzi távolságot is, ez utóbbi fontos a védelemhez való jog érvényesülése vonatkozásában is.

Lenkovics Barnabás alkotmánybíró megkérdezte, hogy a hatékonyság szempontjából miként viszonyul az ügyáthelyezéshez a kirendelés és a mozgóbíró intézménye.

Handó Tünde elnök asszony rámutatott, hogy mind a kirendelés, mind a mozgóbírói típusú működés elsősorban a törvényszéki bírók esetében indokolt, a pályakezdő bírók esetében nem, mert számukra fontos, hogy viszonylag állandó szakmai környezetben működjenek bírói pályájuk elején. Ennek kapcsán megjegyezte, hogy egy átfogó informatikai rendszer kiépítése kezdődött meg, melyben a bíróságok pontosan láthatják a társbírók ügyterhének adatait.

Szívós Mária és Balsai István alkotmánybírók azt kérdezték, hogy a korábbi (90-es évekbeli, 2004-2005-ös és a 2011-es) ügyáthelyezés-jellegű szabályok és ügyáthelyezési gyakorlattal szemben felmerültek-e alkotmányossági kifogások szakmai körökben. Handó Tünde elnök asszony elmondta, hogy nincs ilyenről tudomása.

Mivel több kérdés a teljes ülés tagjai részéről nem volt, és mivel Handó Tünde elnök asszony sem kívánt egyebet elmondani, Paczolay Péter elnök megköszönte Elnök Asszony jelenlétét, és a napirendi pont kapcsán tartott személyes meghallgatást 12 óra 11 perckor bezárta.

Budapest, 2013. április 24.

A jegyzőkönyvet készítette: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtitkára

Mellékletek:

1. Az Országos Bírósági Hivatal elnökének 2013. március 12-én kelt levele az Alkotmánybíróság számára (IV/2777-16/2012.)
2. Az Országos Bírósági Hivatal elnöke által a személyes meghallgatáson bemutatott statisztikai táblázatok